

Останнім часом з'явилася низка публікацій: книга Р.Гайди "Аксіоми для нащадків. Українські імена у світовій науці"; праці сесій, конференцій, круглих столів НТШ (березень, 1990). Глибокий роман Р.Іваничука "Шрами на скалі", де з пошаною висвітлено постать Івана Пулюя.

Нині ім'я великого генія повернуто Україні, повернуто, щоб бути у Пантеоні слави назавжди!

УДК 53(091)

✓ 11. ВНЕСОК І.ПУЛЮЯ У ДОСЛІДЖЕННЯ КАТОДНИХ ПРОМЕНІВ

Василенко В.В., Пелішко Р.І., студенти 2-го курсу
(Тернопільський приладобудівний інститут)

Науковий керівник: Рокіцький О.М.

Одним із найважливіших кроків на шляху пізнання мікроструктури речовини були дослідження газорозрядних процесів у вакуумних трубках. Серед них особливе місце посідають експерименти з катодними променями, відкритими у 1869 р. німецьким фізиком В.Гітторфом. Праці Гітторфа та Крукса, присвячені катодним променям, викликали серед науковців гостру дискусію щодо природи та механізму їх виникнення. Одним із найавторитетніших у цій полеміці був голос нашого земляка, доктора філософії Страсбурзького університету, проф. І.Пулюя.

Про вагомість та актуальність його праць, присвячених дослідженню природи та властивостей катодних променів і опублікованих протягом 1880-1882 років під загальною назвою "Strahlende Elektrodenmaterie" свідчить той факт що у 1883 році вони видаються повторно окремою збіркою у журналі "Повідомлення Віденської Академії Наук", а у 1889 році фізичне товариство у Лондоні видає їх в англійському перекладі. Випередивши на десятиліття таких відомих німецьких фізиків як Гольдштайн, Відеман, Герц та Ленард, І.Пулюй у своєму розумінні природи катодних променів безпосередньо наблизився до істини.

Дослідження катодних променів, з'ясування природи та механізму їх виникнення підвело науковців до відкриття Х-променів (1895 р.) та електрона (1897 р.). Серед тих, хто своєю працею підготував ґрунт цим відкриттям, ім'я видатного українського вченого І.Пулюя.